

»Primerno« norčevanje in ne »primerna« zaščita

V našem listu smo že poročali o razsodbi, ki jo je na začetku tega meseca (razsodba št. 28/1928) izreklo ustavno sodišče v zvezi s primerom prof. Sama Pahorja iz Trsta, za katerega je javni tožilec na obravnavi pred tržaškim sodiščem — v marcu leta 1977 — zahteval obsodbo po 137. členu kazenskega postopnika, ker ni hotel uporabljati italijanskega jezika pred sodiščem, čeprav ta jezik pozna. Sodišče pa tedaj te zahteve ni sprejelo, temveč sprožilo postopek o ustavni zakonitosti omenjenega člena, ker po njegovem ni v skladu s členoma 3 in 6 republiške ustave ter z ustavnim zakonom z dne 31. januarja 1963, št. 1 (slednji se tiče statuta dežele Furlanije-Juljske krajine).

Besedilo razsodbe ustavnega sodišča vsekakor zasluži največjo pozornost slovenske javnosti v Italiji, ker je zelo poučno, saj med drugim odpravlja utvare, ki jih je kdo morda gojil zlasti glede pravične zakonske zaščite temeljnih pravic naše slovenske manjšine.

Iz besedila omenjene razsodbe velja najprej omeniti izvajanja državnega pravobranilca, ki je pred ustavnim sodiščem zastopal predsednika vlade, se pravi izvršno oblast. Državni pravobranilec je ugotovil, da Londonski sporazum in njegove priloge niso sicer nikdar v celoti postali sestavni del italijanskega pravnega reda, a da so bili v korist manjšine v Furlaniji - Juljski krajini sprejeti številni ukrepi (državni zakonski ukrepi, ukazi ZVU, ki so ostali v veljavi, odloki generalnega vladnega komisarja za Tržaško ozemlje, navadni upravni ukrepi, razni zakoni dežele Furlanije-Juljske krajine), zaradi česar — tako pravi državni pravobranilec — je slovenska manjšina »primerno zaščiten«. Pri tem celo pristavlja, da se zgoraj omenjeni ukrepi lahko smatrajo za izvajanje obveznosti, ki izhajajo iz Londonskega sporazuma, manjšina pa naj bi bila še dalje zaščiten, ker so ukrepi v njeno korist ostali v veljavi na osnovi zakona o ratifikaciji osimskih sporazumov (zakon št. 73, z dne 14.3.1977).

Ob takih izvajanjih imamo občutek, kot da nimamo opravka s pravnikom, temveč da poslušamo enega izmed tolikih lju-

dalje na 2 strani ■

STRANKE IN DEMOKRACIJA

V trenutku, ko to pišemo, je pozornost politične javnosti v Italiji obrnjena na takoimenovani »vrhunski« sestanek, ki ga bo imel ministrski predsednik Spadolini z vodstvi petih strank vladne večine, da bi na njem obravnavali zdaj najbolj aktualne probleme notranje in zunanje politike. Sestanek je napovedan za danes, 25. t.m., in bi moral biti v teku, ko bo naš list v tisku. Ves italijanski tisk napoveduje, da bo od tega sestanka odvisna usoda Spadolinijeve vlade. Na njem bodo »preverili«, kako vlada izpolnjuje politični, gospodarski, socialni in zunanje-politični program, za katerega so se domenila vodstva petih strank, ko so se povezala v vladno koalicijo. Če bo to »preverjanje« izpadlo negativno, baje ne bo preostalo Spadoliniju drugega, kakor da se bo podal v Quirinalsko palačo, da sporoči predsedniku Pertiniju odstop svoje vlade, čemur bi skoro nujno sledile predčasne parlamentarne volitve. Toda predsednik Pertini je že izjavil, da mora o odstopu vlade odločiti parlament, ne pa da bi se o tem sklepalo zunaj parlamenta, to se pravi, da bi o tem odločala vodstva strank.

Pertini ima nedvomno prav. Toda pri tem se pojavlja vprašanje, kakšen odnos bi moral vladati med parlamentom in strankami v demokratični državi, kot je Italija, in kakšna vloga dejansko pritiče strankam v taki državi. V današnjem demokratičnem svetu so različne stranke nujen in nenadomestljiv izraz političnega pluralizma in pravice državljanov do različnih mnenj o državnih in zunanje-politič-

nih zadevah. Priče pa smo tudi pojavu, da si stranke ali bolje rečeno njihovi voditelji, vsaj v Italiji, prilasčajo večjo oblast in pristojnosti, kot jim po ustavi, pa tudi po pameti gre. Spričo tega je parlament degradiran v nekak izvršilni organ vodstev strank in opravlja samo tisto funkcijo, ki mu jo dopustijo stranke, kar nikakor ni v skladu s parlamentarno demokracijo. To namreč pomeni, da so se stranke razbohotile daleč prek svoje prvotne funkcije, da naj bi omogočale, da bi se skupine državljanov prek njih zagotovile v suverenem parlamentu, ki sprejema zakone in odloča o notranji in zunanji politiki, take izvoljene predstavnike, kakršne želijo in kakršnim zaupajo. Danes pa ima ljudstvo le malokaj odločati pri izbiri kandidatov za poslance. O tem odločajo dejansko samo vodstva strank.

Po drugi strani pa so tudi vodstva strank v zelo veliki meri pogojevana od raznih »skupin pritiska«, od struj v stranki, velikih bank, državnih in nedržavnih koncernov ter celo frimasonskih lož do sindikatov in raznih ideoloških skupin. To je doseglo v Italiji, pa tudi v nekaterih drugih demokratičnih državah, že tako stopnjo, da bi se morala nujno sprožiti široka javna diskusija o pravi vlogi strank v demokraciji in o tem, čigavo mnenje bi morale pravzaprav zastopati in kdo naj bi odločal v njih, ali »vrh« ali »baza« ali oba skupaj v neki skladnosti. To ne velja samo za velike, ampak tudi za majhne stranke, tudi za tiste, ki niso zastopane v parlamentu.

Dr. Štoka o novi deželni večini

Potres, ki je leta 1976 prizadel našo deželo, je tudi s političnega vidika prinesel nekaj važnih sprememb. Četrta zakonodajna doba deželnega sveta se je namreč rodila leta 1978 v znamenju solidarnosti strank ustavnega loka, kar je imelo za posledico vstop KPI in SSK v deželno večino. Takoj po deželnih volitvah se je namreč osnoval enobarvni demokršćanski deželni odbor z zunanjo podporo vseh strank ustavnega loka (KPI, PSI, PSDI, PRI in SSK). Takrat je KPI dobila predsedniško mesto deželnega sveta, ki ga še danes vodi Colli, ter tajniško mesto, ki ga opravlja Iskra. Slovenska skupnost je

vstopila v takratno deželno večino, kljub temu, da ji niso deželne stranke državnega značaja omogočile enega samega prestižnega mesta v okviru deželnega sveta. To je naredila zaradi nujnosti čimvečje enotnosti vseh strank ob premagovanju težav, ki jih je povzročil potres. Naredila pa je to tudi zaradi osimskih sporazumov, ki so dve leti poprej angažirali Italijo in Jugoslavijo v meddržavnem in državnem merilu.

Zavezništvo med strankami ustavnega loka je kasneje zašlo v težave; komunisti so izstopali iz večine, nakar se je osno-

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 28. februarja, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rujanu; 10.30 Nediški zvon; 11.00 Mladinski oder: »Postelja gospoda Fibriha«; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.40 Sport in glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditev; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 1. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Gospodarska problematika pri nas in v svetu; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Alternativna prehrana; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 12.00 Kulturni dogodki — Kako ti je ime? 13.00 Poročila; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: Tik-tak; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Prežihov Voranc: »Doberdob«; 15.00 Glasbeni ping-pong; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Računalnik v službi človeka; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 2. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Domači ozbrzi; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Ali ste že prebrali? 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Oddaja za otroški vrtec; 11.30 Izbrani listi; 12.00 Kulturno pismo — Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Kotichek za mlade filateliste; 14.30 Pesmi brez besed; 14.55 Naš jezik; 15.00 Postni govor; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Ferdo Kozak: »Punčka«; 18.45 Priljubljeni motivi; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 3. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Slovensko planinstvo na Tržaškem; 9.30 Alternativna prehrana; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.45 Oddaja za 1. stopnjo osnovne šole; — Literarni listi; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nadiških dolin; — Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Cecilijanka 81; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: S knjižne police; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Prežihov Voranc: »Doberdob«; 15.00 Ameriški gledališki musical; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi izvajalci: pianistka Rosanda Kralj, gojenka tržaške Glasbene matice; 18.00 lovenska literatura v Italiji; 18.40 Iz beležke Miroslava Košute; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 4. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Doma in na tujem; 9.30 Psihološki utrinki; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.45 Oddaja za 2. stopnjo osnovne šole; 11.30 Izbrani listi; 12.00 Od Milj do Devina — Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladi pred mikrofonom; 14.55 Naš jezik; 15.00 Jugoslovanski izvajalci; 16.00 Primorska duhovščina pod fašizmom; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Četrtekova srečanja; 18.30 Sodobne slovenske novele; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 5. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Tri slovenske sestre: 130 let Družbe sv. Mohorja; 9.30 Svet se vrti počasi; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za srednjo šolo — Literarni listi; 12.00 Na goriškem valu — Beležka; 13.00 Poročila; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: Kje je napaka?; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Prežihov Voranc: »Doberdob«; 15.00 Postni govor; 15.15 Odrgrana kulisa. Film in filmska glasba; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladinski zbor iz Maribora, ki ga vodi Branko Rajšter; 18.00 Kulturni dogodki; 18.40 Kako ti je ime?; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 6. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Tudi starost je lahko lepa; 9.30 Fleši mimogrede...; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Izbrani listi; 12.00 Danes in jutri; Oddaja o Reziji; — Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladi pisci; 14.55 Naš jezik; 15.00 Začnimo s črko »A«; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Violinist Zarko Hrvatič in pianist Aleksander Rojc; 18.00 Recital Staneta Starešiničiča; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

KONCERT GLASBENE MATICE

V Kulturnem domu v Trstu bo 3. marca ob 20.30 7. abonmajski Koncert Glasbene matice. Nastopil bo baročni kvartet COLLEGIUM MUSICUM — Janko Šetinc, čembalo Drago Golob, oboa Gorjan Košuta, violina in Miloš Mlejnik, violončelo.

»Primerno« norčevanje in ne »primerna«...

■ nadaljevanje s 1. strani

di s tržaške ulice, ki slovenske someščane venomer sprašuje, kaj pravzaprav hočejo, saj že tako imajo vse pravice. Državni pravobranilec namreč brez sramu priznava, da Italija ni spoštovala mednarodno sprejetih obveznosti, kot je na primer posebna priloga Londonskega sporazuma, čeprav je na dlani, da je to bil eden pogojev za vrnitev Trsta in nekdanje cone A Italiji. Ko pravobranilec navaja ukrepe v korist manjšine, hote ali ne hote dela velikansko zmedo, saj meče v en koš Tržaško ozemlje, deželo Furlanijo-Julijsko krajino, stanje pred Londonskim sporazumom in po njem ter zaključni s smelo trditvijo, da je manjšina primerno zaščitena. Gre za višek predrznosti, kajti iz njegovih zaključkov bi izhajalo, da sestavljajo slovensko manjšino umsko prizadeti ljudje, saj se drugače ne bi tako odločno, enotno in soglasno zavzemali za celovito zakonsko zaščito. Če tako misli izvršna oblast — se vprašamo — zakaj je pred leti predsednik vlade bil ustanovil posebno

komisijo z nalogo, da pripravi gradivo za zakonsko zaščito manjšine?

Ob sklepu svojih izvajanj državni pravobranilec zagovarja stališče, da je raven zaščite kake narodne manjšine odvisna od števila njenih pripadnikov. Slovenci po njegovem ne morejo imeti enake zaščite kot Južni Tirolci, češ da je teh mnogo več kot Slovencev, ki jih je malo in so povrh razpršeni po ozemlju Furlanije-Julijske krajine.

Nauk, ki izhaja iz izvajanj državnega pravobranilca je jasen. Slovenska manjšina v Italiji je že primerno zaščitena. V političnem pogledu gre za zaključke, ki so izredno hude, saj ne smemo pozabiti, da je ta gospod govoril v imenu vlade, oziroma njenega predsednika. Zanimalo bi nas, ali se senator Spadolini s temi zaključki strinja ali ne. Ali se mu ne zdi, da gre bolj za »primerno norčevanje« iz manjšine kot za njeno zaščito? Toliko za danes o razsodbi ustavnega sodišča. O pravednosti samem in njegovi utemeljitvi bomo pisali prihodnjic.

VATIKAN IN VELIKA BRITANIJA

Monsignor Bruno Bernard Heim je novi veleposlanik Svete stolice v Veliki Britaniji. Gre za imenovanje, ki ga je bil papež Janez Pavel II. napovedal sredi januarja, ko se je srečal z diplomatskim zborom. Teda je dejal, kako sta se Sveta stolica in vlada Velike Britanije sporazumeli o vzpostavitvi diplomatskih odnosov na ravni veleposlanikov. Monsignor Heim, ki je Švicar in je star 71 let, je doslej bil v Londonu apostolski delegat.

V nekaj dneh bo papežu izročil poverilne listine prvi britanski veleposlanik v Vatikanu. To je Mark Heath, ki je bil doslej izredni odposlanec Velike Britanije pri Sveti stolici. Sveta stolica in Velika Britanija sta navezali stike leta 1914, a ne na ravni veleposlanikov. Med Vatikanom in Veliko Britanijo ni bilo nobenih stikov

nad 4 stoletja, potem ko je bil kralj Henrik izobčen, kar je imelo za posledico, da se je Velika Britanija ločila od rimske Cerkve.

VELIKONOČNE POČITNICE

Iz okrožnice, ki jo je izdalo ministrstvo za šolstvo, izhaja, da se bodo velikonočne počitnice letos pričele v četrtek, 8. aprila, in se bodo končale v sredo, 14. aprila. Redni pouk se bo nadaljeval 15. aprila, kar velja tako za osnovne kot za nižje in višje srednje šole. Šolski koledar predvideva nadalje pouka prost dan 25. aprila, se pravi na obletnico Osvoboditve Italije, in 1. maja, na praznik dela. Šolsko leto se bo končalo 15. junija. Zrelostni izpiti pa se bodo pričeli 1. julija.

Dr. Štoka o novi deželni večini

■ nadaljevanje s 1. strani

vala nova tristrankarska večina KD, PSI in PRI. Slovenska skupnost je prešla po temeljitem premisleku v opozicijo, ker se je čutila diskriminirano pri dodeljevanju ključnih in politično važnih mest.

Z zadovoljstvom lahko ugotavljam, da so se kasneje razmere temeljito izboljšale in da je SSK postala enakovereden partner ostalim strankam, to je KD, PSI, PRI, PSDI in PLI. Na pogajanjih, ki so se vlekle — ne po naši krivdi — v nedogled, je bila SSK polnopravno prisotna in na koncu ji je uspelo doseči važno mesto v okviru deželnega sveta, to je predsedstvo sedme komisije. Ne glede na važnost tega mesta pa moram podčrtati predvsem vsebino in duh programa in sporazuma, ki je bil podpisan 18. t.m. v Vidmu in ki natančno določa smernice bodoče, oz. sedanje deželne večine.

Zadovoljni smo, da ni bilo večjih preobratov v okviru vodstva deželnega sve-

ta, kar pomeni, da bo Colli še naprej vodil deželni svet, da je v sporazumu globok poudarek strankam, ki so v opoziciji, ter vsem kulturnim, socialnim in ekonomskim silam v naši deželi.

Za nas Slovence je seveda še posebno važen poudarek, ki se v sporazumu tiče slovenske narodne skupnosti v naši deželi. Odstavek pravi dobesedno tako: »Večinske stranke se obvezujejo, da bodo ponovno pozvale svoja predstavništva v parlamentu in v vladi za odobritev zakona za zaščito slovenske narodne skupnosti v deželi«.

Sporazum je torej dosežen. Dokončno ocenitev bo sicer SSK dala na svojem prihodnjem deželnem svetu, vendar smem že danes upravičeno trditi, da smo kljub raznim oviram in nasprotovanjem, kot SSK, in z njo vsi zamejski Slovenci, uspeli še v eni bitki za politično, narodno in splošno enakopravnost Slovencev v deželi Furlanijo-Julijski krajini.

Pust je bil v poganskih časih religiozni praznik

V pustnih dneh je vsakomur dovoljeno, da lahko nekoliko skoči iz tirnic vsakdanjega in včasih vsaj po njegovih lastnih pojmih pustega življenja. Ista slovenska beseda pust ima dva različna pomena, pust v pomenu dolgočasen in pust v pomenu Pusta, pustnega časa ali praznika. Vendar se zdi, da je — gledano z etimološkega stališča, s stališča zgodovine besed — beseda pust imela prvotno en sam pomen. Pomenila je »duh« oziroma kraj, o katerem so ljudje menili, da tam »straši«. To so bili seveda samotni, divji kraji, daleč od vasi in človeških bivališč. Tam se je prikazoval samotnim potnikom ponoči, pa tudi podnevi duh, prikazen, in ker so bili to, kot rečeno, samotni kraji, so jih začeli označevati z besedo pušča, puščava, pustinja. Na Madžarskem se je o-

hranila ta slovenska oziroma slovanska beseda tudi v obliki Puszta, ki pomeni samotno stepsko pokrajino.

Ker pa izhajajo besede pust, pušča, pustinja in puščava iz besede pust za duha oziroma prikazen, je razumljivo, da se je lahko ohranila ta beseda tudi v imenu pustnega časa oziroma praznika, torej Pust, kar bi dobesedno pomenilo praznik duha ali čas, ko blodijo okrog duhovi. Že to nam razodene, da mora biti beseda zelo stara in da izvira iz sive davnine, še iz časa, preden so se Slovenci naselili na sedanjem slovenskem ozemlju. Pozna jo tudi srbohrvaščina, a samo v pomenu puščoben, klavrn, propadel, medtem ko jo poznajo germanski jeziki v pomenu sapa, dih, torej bližje pomenu duha. Nemci poznajo besedo pusten, ki pomeni pihati, sopihati, torej nekako v pomenu sapa. Skandinavski narodi poznajo besedo pust (izg. püst), ki je še bližje pomenu »duh«, »dih«. Vsekakor so prinesli Slovenci to besedo že s seboj iz svoje prvotne domovine in jim je pomenila duha, najbrž duše pokojnih, ki nimajo miru na onem svetu in prihajajo na samotne kraje strašiti žive. Pust je bil torej prvotno za Slovence, naše davne poganske prednike, predvsem dan duhov, ki so se prikazovali živim, in ti so se jim skušali prikupiti oziroma se odkupiti s tem, da so jim nastavljali darove oziroma jih dajali tistim, ki so se preoblekli v duhove in se našemili ter hodili

tako od hiše do hiše, morda tudi predstavljajoč kakega poganskega boga.

S tem v zvezi je nedvomno pojav slovskih korantov. Tudi druga polovica te besede — and oziroma fonetično ant — pomeni v nordijskih jezikih duh, Kor pa je bilo najbrž prvotno ime vrhovnega boga, v katerega so verovali naši poganski predniki, v podaljšani obliki Korand oziroma Korant, kar je dobesedno pomenilo Korov duh. Na Kranjskem je dobila ta beseda obliko Kurent in se je ohranila v ljudskem izročilu o slovenskem bogu Kurentu, katero je povzel Cankar v svojih spisih, pa tudi nekateri drugi pisatelji. V drugačni obliki pa se je ohranila ta tradicija na Štajerskem, kjer si je beseda ohranila prvotno obliko korant in pomeni, kot znano, pošastno v živalski kožuh oblečeno in s kosmato masko z rogovi pokrito pustno figuro, ki počasi in grozljivo, brez glasu, teka okrog, pozvanjajoč s kravjimi zvonci, privezanimi za pas, in maha z ježevko, to je s palico, ki ima na koncu bunko iz ježeve kože z bodicami. V sobotni prilogi ljubljanskega »Dela« je bil objavljen pogovor o korantih z organizatorjem tradicionalnega korantovanja na Ptuj, Jožetom Štrafelom. Norčava figura korant pač nikakor ni, saj niti govoriti ne sme, ko je pokrit, ne piti ne jesti. Njegova najbolj prvotna ritualna vloga je gotovo poskakovanje in očitavanje krogov z ježevko nad zemljo, za plodnost, je povedal Štrafela, ki je doma iz Markovcev pri Ptuj. Vendar bo skrivnost korantov lahko povsem osvetlila le etnografska veda skupaj z objektivnim jezikoslovjem, ki bo sledilo besedi korant do njenega izvora.

SLOVENCİ NA GORIŠKEM V DOBI MARIJE TEREZIJE

Na povabilo Zveze slovenskih kulturnih društev in Slovenske ljudske knjižnice »Damir Feigel« je v sredo, 17. t.m., v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici predaval ravnatelj Goriškega muzeja na gradu Kromberk Branko Marušič, in sicer o Slovincih na Goriškem v dobi Marije Terezije. Namen predavanja je bil izpopolniti sliko, kot nam jo o tej dobi daje pravkar potekajoča razstava o Mariji Tereziji v palači Attems in spremljajoč katalog, kjer žal ne najdemo ustrezno obdelane slovenske prisotnosti v deželi, v kateri so Slovenci tvorili večino prebivalstva.

Predavatelj je uvodoma podal politično-upravno in socialno sliko v 18. stoletju v okviru celotne Avstroogrške kot tudi posebej Goriške in se pri tem ustavil predvsem pri reformah Marije Terezije in njenega sina Jožefa II. Pomembno dejstvo je bila tudi ustanovitev goriške nadškofije leta 1751, ki je nastala z delitvijo starodavnega oglejskega patriarhata. Na gospodarskem področju je omeniti hitro rast tržaškega pristanišča, ki je povzročila zrúšitev beneškega monopola, na drugi strani pa je vplivala na gospodarski razvoj tudi daleč v notranjosti. Hkrati je to čas, ko se začno rušiti temelji fevdalnega sistema, nastajajo prvi, čeprav še majhni industrijski obrati. Slovenski element se je na Goriškem vidneje in bolj zavestno izrazil šele v dobi narodnega preporoda po letu 1848, vendar so se mnogi Slovenci dvignili nad povprečje že v 18. stoletju, zlasti na področju znanosti, kulture in umetnosti. Omenimo naj npr. le zdravnika Muznika, slikarja Kavčiča ali pa kapucina očeta Romualda, ki je zapisal škofjeloški pasijon.

Predavanju je sledila krajša debata, ki so ji številni poslušalci, tako kot prej izvajanjem govornika, sledili z zanimanjem. Isti organizator je naslednjega dne pripravil še skupinski ogled razstave v palači Attems pod vodstvom prof. Milka Rennerja.

M.

»Zavod združenega sveta Jadranskega morja«

Deželni odbor Furlanije-Juljske krajine je konec prejšnjega tedna izdal uradno sporočilo, ki govori o »Zavodu združenega sveta Jadranskega morja«, ki bo letos septembra, kot piše v sporočilu, začel delovati v Devinu. Deželna komisija pa je odgovorna za ureditev vsega dela, ki je potrebno, da bo ta zavod lahko začel s svojimi dejavnostmi. Kot kaže, se torej dežela kar precej trudi, da bi lahko septembra zavod začel s svojim učnim načrtom. Verjetno bodo morali z delom precej pohiteti, kajti zaenkrat še nismo videli, da bi bili začeli s potrebnimi popravili v prostorih stare devinske šole, vojašnice finančnih stražnikov in dela devinskega gradu, ki so jih tudi namenili potrebam zavoda.

Devinski zavod združenega sveta naj bi obiskovalo od 200 do 250 študentov iz vseh predelov sveta, kar je tudi namen teh zavodov, ki jih tudi finančno podpira 40 držav. V primeru našega, četrtega podobnega zavoda na svetu, bodo stroški zaenkrat šli predvsem za popravila, tako da bodo v tem prvem šolskem letu, ki se bo začelo letos jeseni, študentje morali bivati še v hotelu »Evropa« v nabrežinskem bregu, kar bo verjetno nekoliko oviralo njihovo vključevanje in spoznavanje okolja, kulturnih in zgodovinskih bogastev kraja, v katerem prebivajo. Tako vsaj

stoji v mednarodnem statutu te ustanove. Bivanje v Devinu naj bi bilo torej za te študente lepa prilika, da se seznanijo z našo slovensko kulturo in zgodovinsko stvarnostjo. Z naše, slovenske strani se gotovo ne bomo zapirali možnim stikom, upajmo le, da jih bo vodstvo šole znalo poiskati.

Dežela je v preteklih dneh tudi imenovala predsednika devinskega »Zavoda Jadranskega morja«, kot je predvideno v statutu. Za predsednika je bil imenovan bivši krščanskodemokratski poslanec Corrado Belci, za ravnatelja pa je bil imenovan prof. David Suttcliffe, ki je do tega imenovanja vodil podoben zavod na Angleskem. Po statutu mora biti v upravnem svetu zavoda tudi več zastopnikov krajevnih upravnih teles, javnih in zasebnih ustanov, bančnih zavodov in šolskih organizacij. Tako je imenovan v odbor zavoda tudi devinsko-nabrežinski župan Škerk. Dežela pa še ni imenovala drugih članov zavodskega sveta.

Danes, 25. februarja, pa bosta delovanje in namene »Zavoda združenega sveta Jadranskega morja« uradno prikazala tudi predsedniku Pertiniju predsednik deželnega odbora Comelli in deželni odbornik za kulturo Barnaba. Novi predsednik Belci pa se je o zavodu že pogovarjal z ministrom za šolstvo Bodratom.

Letošnji »Kraški pust«

Pust je za nami in njegovo razpoloženje se je spet spremenilo v običajni vsakdanji življenjski tek. V preteklih dneh se je svet naplesal, najedel najslajših zalogajev domače kuhinje in popil pri tej ali drugi mizi tako in drugačno kapljico. Nedvomno je, da smo se tudi letos imeli lepo in da so tudi letos v marsikateri osmiči proti večeru in v zgodnjih nočnih urah začeli točiti slabše vino. Vendar to ni pokvarilo razpoloženja in povsod, kjer so v teh dneh bili zbrani ljudje, se je oglašal smeh, petje, harmonika.

Za naše ljudi pa je gotovo ena najpomembnejših pobud vsakoletnega pusta o gled vozov na že tradicionalnem Kraškem pustu, ki so ga letos priredili že šestnajstič v soboto popoldne na Opčinah. Vozovi so po že ustaljeni poti prišli na »Brdine«, kjer je bil tudi razglašen zmagovalec letošnjega sprevoda pustnih vozov. Komisija je prvo nagrado, poseben pokal, karikaturu rajnega slikarja Hlavatyja, ki je bil tudi pobudnik kraškega pusta, in denarno nagrado podelila vozu iz Praprota, ki je uprizarjal na grenko ironičen način svetovno voljo po miru. Šempolaj, ki je prejel drugo nagrado je opozoril na potrebo tretjega sveta in besedičenje, namesto da bi konkretno pomagali. Tretjo

Na šestnajstem kraškem pustu pa so v sprevodu šli še vozovi iz Trebč, Trnovce, Devina, Banov, kar dva z Opčin, Ferlugov in ob njih še številne maske in pustne šeme, ki so razveseljevale zelo številno množico gledalcev, ki se je v špalirju postavila ob robovih ceste. Mnogim gledalcem je najbolj ugajala skupina z dekleti s strupenimi gobami.

Za konec bi si dovolil samo nekaj pripomb. Vasi, ki nastopajo s svojimi vozovi, bi morale poskrbeti, da pri napisih, ki pojasnjujejo sceno, uvrstijo na prvo mesto slovenske napise, in da pazijo na to, da humor ne postane prepoceni banalen. Tudi smisel skupin posameznih vozov bi moral biti takoj jasen in ne prekompliciran. Veselo razpoloženje mora biti naravno in neposredno, drugače nima smisla.

Izvršni odbor SSK o perečem vprašanju razlastitev

Pokrajinski izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu je na svoji seji v ponedeljek, 22. februarja, obravnaval splošni politični položaj s posebnim poudarkom na nekatera vprašanja, ki v tem času močno vznemirjajo široke plasti slovenskega prebivalstva od Sosljana do Doline in mesta samega.

Gre namreč za nov množični poseg po ozemlju slovenske narodnostne skupnosti, ki ga politični krogi skušajo opravičiti z razlogi javne koristi, ki naj bi jo predstavljali razni objekti, kot so hitre ceste in tako imenovani strokovni ali znanstveni centri. Uresničitev vseh teh načrtov še zdaleč ne pomeni takšne gospodarske pridobitve, ki bi utemeljevale takšno brezobzirno uničevanje še preostalih kmetijskih in drugih površin. Za vse te objekte je predvidena razlastitev okrog dva milijona kvadratnih metrov zemlje, za katere bi bila prikrajšana celotna naša narodnostna skup-

nost, poleg posameznih lastnikov. Od teh razlastitev naj bi samo za področje za znanstvene raziskave med Bani in Padričami šlo kar 160 hektarov.

Slovenska skupnost priredi v nedeljo, 7. marca, ob 16. uri v Marijinem domu pri Sv. Ivanu v Trstu (Ulica Brandesia), javni posvet na temo:

GOSPODARSKI RAZVOJ TRSTA IN ŽIVLJENJSKA VPRAŠANJA SLOVENSKE NARODNOSTNE SKUPNOSTI

nagrado je komisija podelila skupini iz Pončane, ki je na šaljiv način prikazala prerez iz življenja v starem Rimu. Aluzije na današnji čas so bile dobro zadete in podane.

SLIKE Z OBISKA PRI ARGENTINSKIH SLOVENCIH — je tema prihodnjega večera Društva slovenskih izobražencev, ki bo 1. marca 1982 v Peterlinovi dvorani v ulici Donizetti, 3 v Trstu. Govorila bo Marija Breclj, ki bo svoja izvajanja popestrila z diapozitivi.

Začetek ob 20.15.

Izvršni odbor SSK odločno obsoja vse te vsiljene posege v škodo naše narodnostne skupnosti, ki je že trideset let žrtev razlašanja in s tem povezanega gospodarskega ubožanja in asimilacije. Zato poziva vse manjšinske dejavnike, da se dogovorijo za enotno nastopanje proti takšni izredno škodljivi politiki, ki v imenu nekega »napredka« in »boljše bodočnosti« spodkopava tla naši narodnostni skupnosti.

V nadaljevanju se je pokrajinski izvršni odbor SSK razpravljal še o organizacijskih vprašanjih ter o zadnjem razvoju manjšinske problematike v zvezi z zaščito Slovencev v Italiji.

Za poglobitev nakazanih problemov in boljšo osveščenost javnosti, bo Slovenska skupnost v prvi polovici marca priredila javno konferenco na temo: »Gospodarski razvoj Trsta in življenjska vprašanja slovenske narodnostne skupnosti«.

UMRLA JE NAJVIŠJA ŽENSKA

Iz Pekinga poročajo, da je pred nekaj dnevi umrla po postavi najvišja ženska na svetu. Gre za 17-letno kmetico iz Hunana po imenu Zeng Jinlian; visoka je bila 2 metra 47 centimetrov in je zaradi svoje izredne postave bila tudi zabeležena v britanski knjigi rekordov »Guinness«.

Prešernova proslava v Prosvetnem domu na Opčinah

V petek, 12. februarja, je bila v Prosvetnem domu na Opčinah Prešernova proslava. Na njej sta sodelovali otroški in mlajši mladinski pevski zbor pod vodstvom Franca Pohajača, Tone Bedenčič s svojimi diapozitivi ter slavnostni govornik g. Bogomil Gerlanc.

V svojem govoru je g. Gerlanc med drugim poudaril, kako sta Prešernova osebnost in poezija aktualni tudi za današnjega človeka. Pokazal je tudi, kako so Prešernov lik in pesmi navdihovali v veliki meri primorske glasbene ustvarjalce.

Otroški pevski zbor Vesela pomlad se je prvič predstavil javnosti in pod vodstvom Franca Pohajača zapel tri zelo ljubke skladbe. Mladi pevci so s svojim nastopom res presenetili občinstvo, tako zavzeto in brezhibno so zapeli vse tri pesmi.

Lepote Gorenjske je prikazal g. Tone Bedenčič s svojimi lepimi diapozitivi. Člani mlajšega mladinskega pevskega zbora so pod vodstvom prof. Krasulje Simoniti Suhadolc naštudirali nekaj ljubkih otroških pesmi in jih podali naravno, obenem pa izredno jasno in pravilno.

Ob koncu je mlajši mladinski pevski zbor Vesela pomlad zapel še sedem pesmi. Zbor petdesetih pevcev, ki redno in marljivo vadi pod vodstvom g. Franca Pohajača, se spoprijema z vedno bolj zahtevnimi skladbami. Tudi nekatere pesmi, ki jih je zbor zapel na Prešernovi proslavi, so bile precej težke in so navdušile občinstvo.

Proslava v Prosvetnem domu je bila res lepa in prisrčna. Predvsem pa je dokazala, kako slovensko besedo in pesem ljubijo tudi naši najmlajši.

Srečanje med občinskimi upravitelji iz Gorice in Sovodenj

Na povabilo sovodenjske občinske uprave je bilo na sedežu občine v Sovodnjah v četrtek, 18. februarja, uradno srečanje med upravitelji občine Gorice in Sovodenj. Goriško delegacijo so sestavljali župan dr. Scarano, podžupan in odbornik za javna dela Den Ben, odbornik Jakoncic in glavni tajnik dr. Senni. Za sovodenjsko občinsko upravo je bil prisoten celotni odbor, občinski tajnik dr. Tinta in predstavnik svetovalske SSK Remo Devetak.

Na začetku se je bilo najprej govora o splošnih zadevah obeh uprav in težavah, ki občasno nastajajo in ki jim botrujejo razni dejavniki in vplivajo na delovanje občinskih uprav, še posebno med občinami, ki mejijo druga na drugo. Zaradi tega je važno, da se občinski upravitelji srečujejo na skupnih sestankih in da skupno iščejo načine in poti za premostitev težav, ki se včasih pojavijo v obeh občinah. Na srečanju so poudarili potrebo, naj temu prvemu sestanku sledijo še drugi.

Sovodenjski upravitelji so nakazali vrsto problemov, ki bi jih z obojestransko prizadevnostjo lahko rešili v okviru dobrososedskih odnosov. Gre na primer za usklajevanje prevoza šoloobveznih otrok in za možnost podaljšanja avtobusne proge od ul. Anton Gregorčič na goriškem teritoriju do Sovodenj. V industrijski coni pri letališču

ob državni meji naj bi podaljšali vodovodno omrežje, ki bi služilo novim obratom. Glede plinovoda, ki je na ozemlju goriške občine raztegnjen skoraj do sovodenjske občinske meje, je bil dan predlog, naj bi to omrežje podaljšali do Sovodenj. Občina Sovodnje je sicer članica konzorcija CAFO, ki ima na programu zgraditev plinskega omrežja na sovodenjskemu ozemlju, a izvedba tega načrta je predvidena šele za leto 2000. V nadaljevanju pogovorov so se dotaknili problema oskrbe s pitno vodo, ki jo rabijo sovodenjski občani. Med razpravo o tem vprašanju je prišlo v ospredje delovanje upepeljevalnika in prečiščevalne naprave za odplake, nadalje še vprašanje nedopustnega ravnanja raznih ljudi, ki puščajo ob robovih ceste ali v gozdovih polne vreče raznih odpadkov, celo obrabljenih gospodinjskih in avtomobilskih delov ter vsakovrstne druge predmete.

Večji del pogovorov se je nanašal na problematiko šolskih stavb za slovenske šole v Gorici. Župan dr. Scarano je obširneje poročal o pobudah občinske uprave v tej zvezi in nakazal več možnosti za rešitev tega vprašanja. Ena izmed teh predvideva odkup in preureditev šolskih poslopij v ul. Randaccio, kar bi morali izpeljati v sodelovanju s pokrajinsko upravo. Glede semenišča, v katerem so trenutno slovenske šole, je župan dejal, da se bo ob koncu tega leta izvedelo, če bo semenišče prodano neki mednarodni ustanovi, ki ima sedež v Švici. Tudi če bi do tega ne prišlo, obstaja vseeno vprašanje finančnih sredstev, ki so potrebna, da se semenišče preuredi in prilagodi današnjim potrebam. Če ne bo mogoče izvesti tega načrta, bo treba misliti

na druge rešitve, konkretno na gradnjo novega šolskega središča. Tudi za ta načrt so potrebna velika finančna sredstva, ki bi jih bilo mogoče črpati iz zakona za izvajanje Osimskih sporazumov ali iz zakonske globalne zaščite slovenske narodne skupnosti v Italiji. Ob tem bi povedali, da je zelo važno, da bi podpisnici Osimskih sporazumov našli neko skupno rešitev in določili finančna sredstva tudi v korist slovenske manjšine, tako kot so dosegli dogovor za učinkovitejšo izvajanje Osimskih sporazumov na drugih področjih.

—o—

NASTOPI TRŽAŠKEGA »VERDIJA« TUDI V GORIŠKI POKRAJINI?

V sredo, 10. februarja, sta na pobudo in vabilo pokrajinske odbornice Marije Ferletič obiskala goriško gledališče »Verdi« in občinsko gledališče v Krminu prof. De Ferra in dr. Banfi, umetniški oziroma upravni ravnatelj gledališča »Verdi« iz Trsta.

Namen tega srečanja je obenem bil, da bi preverili možnosti nastopov deželnega gledališča v goriški pokrajini. Poleg odbornice Ferletičeve sta se srečanja udeležila pokrajinski svetovalec Agati in predstavnik goriškega »Verdija«, g. Costa; v Krminu pa sta bila prisotna podžupan Ambrosio in odbornik za kulturo Panzera. Prof. De Ferra in dr. Banfi sta dala razne predloge za preureditev gledaliških dvoran, v katerih bi tržaško gledališče lahko nastopilo z manj obvezujočimi programi. V sedanjih pogojih bi tržaški umetniki lahko predstavili zbor, balet, orkestralne skupine in solistov. O bodočih programih se bodo v kratkem odgovorni predstavniki dogovorili z namenom, da bi raztegnili kvalitetne pobude tržaškega gledališča tudi na območje goriške pokrajine.

OSNOVNA ŠOLA NA SEVERU MESTA BO POIMENOVANA PO PESNIKU OTONU ŽUPANČIČU

Pred nedavnim je prišlo dovoljenje pristojnih oblasti, da se nova slovenska šola, ki je bila zgrajena na severu mesta v ulici Brolo, poimenuje po Otonu Župančiču. Postopek za poimenovanje šol je pri nas zelo zapletena zadeva in je treba precej časa, preden pride do ustreznih dovoljenj. Vsekakor je precej šol na Goriškem, ki so že bile poimenovane, nekatere pa bodo v kratkem. To velja za števerjansko šolo, za ono v Sovodnjah in v Rupi in kot rečeno za šolo na Livadi. To bo brez dvoma pomemben in velik dogodek, saj gre za šolo, ki je bila dolga leta v ul. Croce in iz katere so izšli številni naši učenci, na kateri so poučevali številni učitelji od konca druge svetovne vojne do danes. Zato bo praznik vseh goriških Slovencev tudi ta slovesnost, ki jo bo pripravil v ta namen sestavljeni pripravljalni odbor. Starši in učitelji so se namreč že sestali 15. februarja, imenovali delovni odbor, v katerem so za sedaj samo starši in učitelji, k sodelovanju pa so povabili tudi druge ustanove. V kratkem bodo tudi začeli z akcijo za to proslavo in že sedaj vabijo vse Goričane, da prispevajo v ta sklad (pri poverjenikih ali z nakazilom na hranilno knjižico šole št. 86272 pri Kmečki banki na korzu Verdi); z nabiralno akcijo so člani odbora že začeli, s tem da so sami prispevali v ta sklad. Stroški za proslavo poimenovanja bodo kar visoki, saj bodo pred šolsko poslopje postavili tudi kip, zato je prav, da vsi prispevamo za to izredno pobudo. Glede datuma niso še sprejeli nobene odločitve.

O delovanju SSK v Gorici

Pred dnevi se je sestalo pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti in najprej obravnavalo problem slovenskih smerokazov na cesti, ki povezuje Števerjan z Dolenjami. Pred meseci je namreč na tej cesti pokrajinska uprava postavila dvojezične smerokaze, ki so najbrž pri nekaterih skrajnejih sprožili neumesten odpor; zatem je ista pokrajinska uprava na pobudo enega odbornika zamenjala nekatere samo v italijanščini. Ker je to cesta, ki pelje pretežno skozi slovenske kraje, je tajništvo SSK poverilo svojim predstavnikom nalogo, da se nemudoma zavzamejo v okviru koalicije petih strank, da se takoj namestijo prvotne dvojezične table, sicer bo Slovenska skupnost brez nadaljnega naredila naravne zaključke, ki iz tega izhajajo, to se pravi, da bo prekinila svoje sodelovanje v taki večini. Upamo, da bodo podprle SSK tudi tiste stranke, za katere volijo Slovenci.

Tajništvo SSK je nadalje razpravljalo o nameravani gradnji ljudskih hiš v Pevmi in odločno podprlo stališče krajevne konzulte in vsega prebivalstva, da se v tem kraju dovolijo gradnje samo za domačine, ki bi bili združeni v zadrugi. SSK zahteva, da se v celoti izvajajo določila re-

gulacijskega načrta, ki ga je pripravila prejšnja občinska uprava in ki zagotavlja, da se določeno zemljišče nameni samo krajevnemu prebivalstvu. Ob pripravi tega regulacijskega načrta je prejšnja uprava po izjavah tedanjega župana in tudi odbornika za javna dela (ki je bil takrat socialdemokrat) dala jasna zagotovila, da bo ta cona izključno za potrebe domačega prebivalstva. SSK zahteva, da se dane obljube držijo, predvsem pa da bo tudi sedanji odbornik za javna dela (ki je socialist) upošteval ta zagotovila.

V nadaljevanju se je tajništvo odobrilo sporazum petih strank tako na občinski kot pokrajinski ravni glede razdelitve predsedstev in upravnih odborov nekaterih važnejših občinskih in pokrajinskih ustanov. Poleg predsedstva Briške gorske skupnosti, bomo Slovenci po tem dogovoru imeli predsednika doma za ostarele »A. Culot« v Ločniku ter svoje predstavnike v vrsti drugih uprav (goriška industrijska cona, tovarno postajališče, občinsko podjetje za vodo, plin in prevoze, občinska lekarna in druge). Tudi v teh ustanovah je zagotovljena prisotnost Slovencev samo po zaslugi Slovenske skupnosti.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Prva letošnja številka »Mladike«

V živi, a prijetni rdeči barvi je izšla prva letošnja številka Mladike, ki preseneča tudi po kvaliteti večine prispevkov.

Uvodnik pod naslovom »Namesto voščil« je napisala sourednica Marija Besednjak. V njem pravi med drugim: »Res, mali, vsakdanji človek, ki ga na matičnem uradu poznajo le po številki arhivskega snopiča, ne bo danes in za vse rešil nedosegljivih problemov. A leto je sestavljeno iz 365 dni in te dneve preživimo doma, v službi, med sorodniki, prijatelji in sodelavci. Tudi ti so del našega leta in kot je od njih odvisno, kako se bomo počutili, tako smo tudi mi odgovorni zanje, kako jim je. Izprašajmo si vest in priznajmo sebi — saj bo to dovolj, vest je strog in pravičen sodnik! — kolikokrat smo bili mi povod za žalost, jezo, zamero v naši neposredni bližini. Kolikokrat nismo znali zaustaviti tiste strašne verižne reakcije, ki jo vodi načelo »oko za oko, zob za zob«! Kdaj smo se zadnjič potrudili, da bi komu kakorkoli pomagali? To vsak dan z običajnimi ljudmi, ki nas obkrožajo, v običajnih, ne zgodovinskih zadevah. To so dejanja, ki jih zmoremo, čeprav nas bo nekaj stalo. Potrudimo se, da bi vsaj ljudem v svoji neposredni okolici nudili možnost za človeka vredno in polno življenje...!«

Zelo turobna, prežeta s tipičnim svetoboljem skoro vseh mladih pisateljev-začetnikov pa je novela Martine Repinc »Izseljenka Mary«. Upajmo, da se bo kmalu izvila iz tega občutja in napredovala v pisateljskih poskusih in da bo začela gledati na stvari z večjim pisateljskim izkustvom in življenjsko zrelostjo. Nekdo, ki se je podpisal s psevdonimom »Inter«, piše o pogrebu mame pesnika Franceta Balantiča, Marije Balantič, ki je nedavno umrla v Kamniku, pa tudi o obisku pri njej pred nekaj leti.

Krajši komentar pod naslovom »Poljska in neka meja« obravnava dogodke zadnjih dveh me-

secev na Poljskem. Avtor svari pred resignacijo in piše med drugim: »Zdaj pa se je začela resignacija — tako se vsaj zdi — plaziti tudi v zavest zunanjih simpatizerjev, tudi nas. Se je spremenil samo svet ali tudi mi? Tako je pač, svet je razdeljen, pravila igre so določena, svoboda za ceno jedrske vojne je nepredstavljiva, nič se ne da narediti, del sodobnega sveta ima pač smolo, preostaja le upanje v počasno evolucijo. Te stavke poznamo vsi, morda kar iz lastne notranjosti. Kako — nismo rekli, da je to realizem? Je — toda pod pogojem, da mu ne pustimo prodirati pregloboko v našo zavest. Ne sme tja, kjer so delikatni centri naše etične odpornosti, našega čuta za neki osnovni PRAV, naše odzivnosti na načrte in zamisli neglede na njihovo bližnjo ali daljno izvedljivost. In tu seveda ne mislimo več samo na poljsko dramo. V te sfere realizem ne bi smel. Še tako železno stvarnost lahko sprejmemo vsaj z intimno klenim »Temu se upiram!«. Tu je meja. Ali pa prepustimo resignaciji prasto rakasto pot. Toda potem se poslovimo od vseh tistih vzgibov, iz katerih lahko nastajajo one zanosne misli, brez katerih življenje ne bi imelo ne barve ne vonja ne okusa, mogoče še pravega pomena ne...«.

»Mladika« prinaša tudi krajšo anketo »Kaj menijo mladi o dogodkih na Poljskem«. Zelo zanimiva je na novo uvedena rubrika »Mogoče ne veste, da...«. Zares nam je bilo še marsikaj neznano, kar smo izvedeli iz nje. Upajmo, da bo postala to stalna rubrika v reviji.

Nadaljuje se dnevnik Antona Kufola iz vojne časa »In večno šumi Nadiža«. Dnevnik je zanimiv predvsem kot zgodovinski dokument, ni pa v njem posebne izvirnosti. Ivan Peterlin komentira razmere v slovenskem športu na Tržaškem. V zvezi s smrtjo goriškega nadškofa Petra Cocolina pa objavlja »Mladika« poslovlilne besede prof. Draga Butkoviča.

Podlistek pod črto ima noslov »Pismo« in kritično komentira pisanje tednika »7 D« o političnih strujah med slovenskimi političnimi emigranti. Uredniški komentar označuje takšno pisanje za »zastupljanje družinskega ozračja« v slovenski narodni družini. »Ali pa nismo družina, čeprav ostro sprta v nekaterih zadevah? Smo torej sovražniki, »mi« in »oni«? piše kritik.

Pestra in zanimiva kot vedno je rubrika »Antena«. Lepa novost novega letnika je rubrika »Naš jezik«, ki jo piše Olga Lupinc. Rubrika zavzema celo stran in opozarja na napačne jezikovne oblike. Odgovarjala bo tudi na pisma bravcev, ki bodo želeli pojasnil o jezikovnih vprašanjih. Pisati je treba seveda na uredništvo Mladike. Naj

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

N. V. GOGOLJ

ŽENITEV

V soboto, 27. februarja ob 20.30 — ABON-
MA RED F (druga sobota po premieri);
V nedeljo, 28. februarja ob 16.00 — ABON-
MA RED G (popoldan na dan praznika).

omenimo še tokrat obširno rubriko »Čuk na obelisku« in »Pisma« — žal so vsa razen enega spet nepodpisana, ob čemer se postavlja staro vprašanje, zakaj so pisci dopisov našim listom in revijam tako bojazljivi in česa se pravzaprav boje. Dragocen prispevek predstavljata v tej številki tudi dve pesmi znanega pesnika Vladimira Kosa, in na koncu najdemo še »Ocene«, katere sta prispevala Marjan Baje in Martin Jevnikar, rubriko »Za smeh« in križanko ter »Listnico uprave«, iz katere je razvidno, da se je nenadno pojavilo kar precejšnje število mecenov in darovalcev za tiskovni sklad. Če bo šlo tako tudi naprej, »Mladiki« še ne bo tako kmalu pošla sapa. Številka je seveda tudi lepo ilustrirana.

Pavle Merku je v prilogi zaključil svoj imenik in razlago priimkov na zahodni slovenski jezikovni meji ter začenja objavljati imenik priimkovnih končnic, takoimenovanih formantov.

B. H.

Argentinski zbor v goriškem avditoriju

Nastop argentinskega zbora »Ninos y Jovenes Cantores de Bariloche« je bilo pravo umetniško doživetje v dvorani goriškega avditorija preteklo nedeljo popoldne, srečanje z zborom izrednih pevskih sposobnosti, srečanje z dirigentko Lučko Kralj Jerman, našo rojakinjo. Rojena je bila namreč v Gorici v družini dr. Kralja, tu je začela študije na mestni glasbeni šoli, kasneje pela v mladinskem zboru, ki ga je vodil prof. Mirko Rener, nadaljevala študij petja v Buenos Airesu, leta 1969 ustanovila zbor, l. 1976 obiskovala zborovske šole v Evropi; od tedaj se večkrat udeležuje seminarjev in tečajev v raznih evropskih mestih. Večkrat je bila prisotna tudi v Gorici na pevskem tekmovanju C. A. Seghizzi. Preteklo nedeljo se je vrnila v svoje rodno mesto z zborom odlične osebnosti, izredne poustvarjalne moči, nenavadnih sposobnosti. Prišla je tudi, da bi izrazila svojo zahvalo in priznanje mestu, ki ji je dalo prve napotke v očarljivi svet glasbe. Mislimo, da je bil zanj ta nastop veliko doživetje, kakor tudi za nadvse številno občinstvo, ki je napolnilo goriški avditorij do zadnjega kotička kot mogoče do danes le

redkokdaj. Tako številna publika in dolgi aplavzi pa so bili zahvala in priznanje Lučki Kralj in njeni pevski skupini, ki je v našem mestu — znanem po mednarodnih tekmovanjih, po nastopih vrhunskih pevskih in instrumentalnih skupin, po kvalitetnem glasbenem življenju — pustila nepozaben vtis, njen nastop pa bo ostal gotovo zapisan kot eden izmed najlepših večerov v glasbeni kroniki goriškega mesta.

Koncert je organizirala pokrajinska uprava v sodelovanju z goriško občino, v imenu katerih sta prinesla pozdrav pokrajinska odbornica Marija Ferletič in goriški župan dr. Scarano. V prvem delu koncerta je zbor izvajal dela iz klasične polifonije in dve pesmi južnoameriške kolonialne glasbe; drugi del pa je bil posvečen folklornim in ljudskim pesmim iz Argentine, Španije in Brazilije. Ob koncu pa so dodali še štiri skladbe, med katerimi tudi slovensko božično »Raduj, človek moj« v odlični izvedbi in s precizno izgovorjavo. Argentinski zbor je odpotoval iz Gorice v druga italijanska mesta, svojo turnejo pa bo zaključil v Nemčiji, kjer bo imel številne koncerte.

OPENSKA MLADINA GOST NA MIRENSKEM GRADU

Za udeležence katehetskega tečaja, ki je bil na Mirenskem gradu, je v sredo, 10. februarja, openska mladina pripravila prijetno prireditev. Ansambel Zvezde je v začetku izvedel nekaj Slakovih in Avsenikovih pesmi; Nato je Tone Bedenčič s čudovitimi barvnimi diapozitivi predstavil gledalcem tisti predel Italije, od Trbiža do Milj, na katerem živimo Slovenci.

Na večeru je sodeloval mlajši mladinski pevski zbor Vesela pomlad. Najprej so člani zbora podali skrbno pripravljen in dobro naštudiran izbor otroške poezije Tonea Pavčka in Nika Grafenauerja. Recitacije je pripravila ga. Krasulja Simoniti Suhadolc. Ob koncu pa so pevci pod vodstvom Franca Pohajača živo in ubrano zapeli sedem pesmi ter navdušili občinstvo. Kot je poudaril eden od organizatorjev, v svoji zahvali, se Slovincem ni treba bati za obstoj, dokler imamo toliko mladih navdušenih pevcev.

Poravnajte naročnino!

TEČAJ SLOVENŠČINE IN FURLANŠČINE ZA ČENTSKE SREDNJEŠOLCE

V teh dneh nas je zelo razveselila vest, da je zavodski svet državne nižje srednje šole v Centi sprejel pomemben sklep, da za zaščito in ovrednotenje jezikovno-kulturnega bogastva slovenske in furlanske skupnosti uvedeta tečaja slovenščine in furlanščine na šoli. Namenjena sta vsem dijakom, ki so vpisani na srednjo šolo »Angeli«. Tečaja se bosta začela z marcem in bosta trajala do konca šolskega leta. Dijaki, ki se bodo vpisali v tečaj slovenščine, bodo poslušali 104 ure pouka slovenskega jezika. Sklep zavodskega sveta je gotovo velikega pomena, saj se bodo lahko slovenski dijaki, doma iz Terske doline, naučili knjižne slovenščine in se seznanili s slovensko kulturo in zgodovino. Da bo delo v tem smislu lahko lepše steklo, se je šola že pozanimala za potrebno bibliografsko gradivo, ki bo na razpolago dijakom.

Pobuda čentske nižje srednje šole pa bo gotovo imela tudi širši odmev v deželi. Odločitev zavodskega sveta je pokazala, kako more in mora ta izvoljena ustanova skrbeti za kulturno obogatitev dijakov tudi zunaj rednega šolskega pouka. Tečaja slovenščine in furlanščine sta tudi s tega vidika lep uspeh.

—o—

PAPEŽ POJDE V ASSISI

V Vatikanu so uradno potrdili vest, da bo papež Janez Pavel II. 12. marca obiskal Assisi, kjer bo prisostvoval zaključku izrednega zasedanja italijanske škofovske konference. Ob tej priložnosti se bodo v Assisiju spomnili 800-letnice rojstva svetega Frančiška, ki je zavetnik Italije. Papež Janez Pavel II. je prvič bil v Assisiju v novembru leta 1978, komaj 20 dni po svoji izvolitvi.

Ganljiv praznik v Bardu

V nedeljo, 21. februarja, je cerkveni pevski zbor z Opčin pri Trstu pel pri maši v Bardu v Terski dolini v Beneški Sloveniji. Bardo, ki je bila skupaj z ostalimi terskimi vasi hudo porušena ob nedavnem potresu, obhaja še vedno slovo od svojcev, ki v tem času ponovno odhajajo na delo v tujino. Zato se priporočajo božjemu in Marijinemu varstvu, njenemu materinemu srcu. Ob lepem vremenu imajo celo procesijo po vasi. Tokrat pa je odpadla, kljub sončnemu vremenu, zato ker je bil pritisnil mraz.

Tu pa tam stojijo še lesene barake, a v glavnem so si ljudje postavili prav lepe hiše. Sosednja Slovenija jim je pri tem zares materinsko pomagala. Tudi drugod se vidi ta ljubezen matične domovine. Cerkvico so jim postavili s pomočjo vernikov iz Barija. Župnik je mlad, zavzet furlanski duhovnik. Pri somaševanju — potekalo je v italijanščini — je pel, kakor že omenjeno, Openski zbor, in sicer v slovenščini. Zborovo petje je navzoče, tudi slovenskega duhovnika iz sosednje župnije, globoko ganilo. Hvaležnost, ki so jo izražali, pa nas je skoraj spravila v zadrego.

Skromni medžupnijski list, ki ga izdajajo, je vidni izraz neustavljivega vrenja svobode in obenem klic na pomoč. Samo stran, ki jo je v italijanščini napisal slovenski duhovnik o svoji materi, mora pokriti s sramoto slehernega, ki jih je lokavo oropal najdražjega, kar človek nosi v sebi, to je dostojanstva svobode; nas pa do dna presune. Med drugim piše: »... moja mati je (umirajoča) ... zmolila kesanje v furlanščini: tako se ga je bila morala naučiti kot otrok. ... Toda jaz sem jokal ... tudi zato, ker sem gledal v njej ves svoj narod in njegovo mučeništvo. ... Svoj narod, nad katerim so se vsi čutili poobla-

ščene, da se nad njim divje znašajo ter nas smatrajo za poskusne zajce, kakor kirurgi 'in corpore vili'«.

Zato naj se nadaljuje povezanost z našimi beneškimi Slovenci na vseh ravneh. Pri tem ne smemo zamolčati zahvale vsem brez izjeme, ki se že od nekdaj in na toliko načinov zavzemajo za te naše sestre in brate.

Tudi cerkvene pevske zборе, mogoče v majhnih sestavah, pričakujejo s prvim hrepenenjem. Taki obiski se dajo združiti, posebno v toplih časih, s pripravo telesnega okrepčila kar na prostem in v samopreskrbi. Venec gorskih očakov nudi vsem naraven domač počutek.

Udeleženec

—o—

ITALIJANSKI ŠKOFJE IN TUJI DELAVCI

Pristojna komisija italijanske škofovske konference je odobrila posebno listino, ki je v celoti posvečena problematiki tuje delovne sile, ki je zaposlena v Italiji. Iz dokumenta izhaja, da je trenutno na delu v Italiji več kot milijon ljudi, ki niso italijanski državljani in ki po večini prihajajo iz nerazvitih držav. Listina italijanske škofovske konference poziva italijansko skupnost in zlasti italijansko vlado, naj poskrbita, da bodo ti ljudje deležni enakih ravnanj, kot je priznано vsem italijanskim delavcem. Tuji delavci opravljajo v Italiji dela, ki jih Italijani nočejo ali ne morejo opravljati, vendar ti delavci niso socialno zavarovani, se pravi, da so grobo diskriminirani. Italijanska škofovska konference poziva pristojne oblasti, naj odpravijo zastarelo zakonodajo in naj omogočijo, da se ti delavci polnopravno vključijo v italijansko družbeno življenje.

J. Š. TRETJI VAL? 2

Zaton manjših narodov, ki naj bi bili nezgodovinski in nezmožni življenja, sta sicer prerokovala že Marx in Engels, revolucionarna teoretika. Te narode naj bi vsrkala moč nemškega duha. Usojeno naj bi jim bilo, da dajo življenjski prostor napredku in ozemeljskemu razširjenju nemštva. In že Lenin je svojo revolucionarno prakso prilagajal ciljem velikorúske ideologije, ko je dal znova zasedi samostojno Ukrajino, Belo Rusijo ter ga je zaustavil šele poraz nad Varšavo.

Hegemonistične težnje pa zasledimo tudi v drugih državah, tako po prvi svetovni vojni na Češkoslovaškem, ko Čehi pritiskajo na Slovake, kar se dogaja še pod Novotnyjem po drugi vojni. Nadalje na Poljskem nad skupnostmi Ukrajincev in Belorusov ter zlasti Kašubov (Pomorjancev), katerih jezik so Poljaki skorajda povsem zadušili. Take težnje srečamo tudi v predvojni Jugoslaviji, kakor tudi po drugi vojni, pod režimom Rankovića. In taki krogi ter njih težnje, ki jih v Jugoslaviji imenujejo »etatizem«, se od časa do časa znova oglašajo. Očitno so imeli tolikšno moč, da so nekateri pisci stavljali

na njih in računali na osebno kariero ter pečatili vsakogar, ki je odkrito izražal svojo narodno zavest, z »nacionalizmom«. In ohromljajoče vsedline takšne psihoze z »nacionalizmom« se še vedno čutijo.

Nekakšen »internacionalizem« naj bi bil smisel zavesti Slovencev, postopna opustitev jezika in vključitev v svetovno dogajanje. Toda, ko se človek vpraša, kakšen jezik naj bi Slovenci začeli govoriti, ko opustimo slovenskega — mogoče angleškega — se kar »samo od sebe« ponudi rešitev, pač srbohrvaškega, ker je to najbolj številna jezikovna skupnost v državi. In tako je internacionalistična kulisa padla.

Toda posledice nekajletnega dresiranja slovenskih ljudi z internacionalizmom in podobnimi gesli, so uničujoče, kakor se na prvi pogled zdi, da gre samo za nedolžna prerekanja akademikov. Mehanizem javnih sredstev obveščanja, prežet z neslovenskimi programi, je prinesel odtujitev širokih slojev narodni tradiciji, posebno še mlajših. Na videz nedolžni internacionalizem je v praksi hlastanje po modelih in oblikah življenja na Zahodu in kot po-

sledica tega hlastanje po nakupovanju in porabništvu za vsako ceno. Ohromitev narodne zavesti je prinesla tudi porazen padec delovne zavesti in s tem storilnosti. Kdor se ne »znajde«, naj pač dela. Takšna je nova miselnost in »osvoboditev« slovenskega človeka od njegovega domovinstva. Številni talenti in delovne moči so ob takšnem vzdušju odšli na tuje in s svojo ustvarjalnostjo v najboljših letih pomagajo graditi standard v Zah. Nemčiji, Ameriki, Kanadi in Avstraliji. Smisel za trud in zadoščenje doma je bil uničen.

Odliv ustvarjalnih moči se v času gospodarskega razcveta niti ni poznal. Prišel je na dan v času krize od sedemdesetih let naprej. Z vso ostrino.

Sicer predpostavlja Alvin Toffler v svoji knjigi le novo tehnologijo kot podlago današnjemu osveščanju manjših narodov, ki nočejo izgubiti svojega izročila, kulturnega bogastva in osebnosti, v zamenjo za nek tehnološki napredek, ki bi vdušil njih tradicije ter jih duševno in kulturno osiromašil. Toda v resnici se je čutila težnja po ohranitvi osebnosti pri manjših narodih že poprej, saj so se ohranjali kljub vsem prerokbam o skorajšnjem zamrtju, kljub nasilju, ki so ga nacionalistične sile pogosto izvajale nad njimi, bodisi s fizičnim preganjanjem, kot tudi

- Mihec, kaj tudi ti bereš na stranišči?
- Se zna. Vsak kulturni človek na stranišči bere. Kadar ješ, ni lepu jn nanka zdravo, ma na stranišči neč ne škode. Jn tudi lepše vse zastopeš, zatu ke tam si u miri. Opraveš dve deli hkrati jn se zobražuješ. Prouzaprou je stranišče kulturna, ne samo higijenska ustanova. Glih taku kulturna ku so, denmo reč, knjižnice jn čitalnice al pej tramvaj. Povsod ledje berejo. Ma u knjižnici al pej u tramvaji te zmiram lahko kašen zmote, samo na stranišči si res lahko zbran.
- Ah Mihec, zdej sm se spounu kar je povedau an ruski oporečnik, nekšen Bukovski. Dokler je biu še doma u Rusji je hođu večkrat h ani družini, ke so bli prjatlji. Vsi so bili pruti režimi jn so skupej opravljali vlado jn nje oslarije jn so šli forte dekordo. Kar naenkrat je pej Bukovski zamerkau, de dosti diskutirajo od Lenina. Vsaki bot, kadar je pršu, so se strašno pričkali, prou kregali zastran Leninovih teorij. Prou čudno se mu je zdelo, de so se

taku spremenili, ke prej so bli vsi aneh misli. Ma pole je najdu. Je šou anbot u njuh stranišče jn je vidu, de visi na zidi ana knjiga od Leninovih teorij. Znaš, je biu an cajt, ke toaletnega papirja ni blo za dobet jn taku so začeli nucat tisto knjigo. Vsak ke je šou nutre je odtrgau an par strani. Jn, se zna, jeh je prej prebrou. Ma vsak je brau drugačne strani jn ke so ble te teorije zmiram drugačne je aden zastopu ano, aden pej drugo. Jn taku so se kregali jn vsi so se sklicavali na Lenina. Družinske harmonije ni blo več.

- Ja, ja, zastopem. Ma vselih se mi zdi karta od knjige predebela. Je vselih bulša tista od časnikov. Narlepše je pej pravi toaletni papir, ke ga dobiš u drogeriji. Dandanes jemaš veliko zbiro. Vseh farb jn prfina z natiskanimi rožcami.
- Jest kupavam zmiram tistga z rožcami. Ma se zdi, de be blo še bol vzgojno, če be bli gor natiskani kašni pregovori al kašni izreki velikeh filozofov al kašni vici. Taku be stranišče še lepše spomnavalo svojo kulturno funkcijo. Jest se čudem, de se tega ne spounu noben prosvetni minister. Tolko govorijo, de ledje premalo berejo namesto de be pršli ludstvu naspruti jn mu dali na toaletnem papirji nekej izobrazbe.
- Prou praveš. Ma tiste karte z rožcami jest ne maram, zatu ke so gor same spominčice. Če be bli nageljčki, be jo pej kupu.
- Pej zakej glih nageljčki?
- Ma Jakec, sej znaš, de jest sm socjalist.
- Vidi na — spet ideja. Tisti ke delajo tiste toaletne zvitke be lahko delali karto ses vseh sort rožami jn be jo več prodali. Radikalci be — postaumo reč — kupavali karto z gartrožami, republikanci tisto s perjem od bršljana, zavedni Slovenci pej tisto z lipovem cvetjem.

- Ma tudi za druge be mogli kej naredet. Če ne glih rožce, pej njuh znake. Za brigatiste be lahko bla s tisto peterokrako zvezdo, za demokristjane štiki z napisom »libertas« jn taku naprej.
- Videš, kaku nam pridejo nam ideje. Ma nas ne poslušajo!

Posvet o kulturni politiki Slovenskega Stalnega Gledališča

v petek, 26. februarja 1982 ob 16. uri v
Kulturnem domu v Trstu.

Vabljeni!

FRANCOSKO-NEMŠKI VRH

V Parizu sta se sestala francoski predsednik Mitterrand in zahodnonemški kancler Schmidt, in to v okviru že tradicionalnih stikov med državama. Glavne teme pogovorov so bile: svetovni gospodarski položaj, odnosi med Vzhodom in Zahodom, ponoven zagon Evropske gospodarske skupnosti in seveda dvostranski odnosi. Opazovalci vedo povedati, da je bil dobesedni del pogovorov posvečen tudi usklajevanju nemške in francoske politike do Poljske in Sovjetske zveze v okviru zahodnih represalij zaradi dogajanja na Poljskem. Kot sta po drugi strani izjavila zunanja ministra obeh držav, Genscher in Cheyson, si Bonn in Pariz prizadevata, da bi dosegla popolno soglasje glede naslednjih treh problemov: tesno sodelovanje med državama, povezovanje Evrope v gospodarskem in političnem oziru, boljše sporazumevanje med Evropo in Združenimi državami.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

z upravno prisilo. Nova tehnologija daje njihovi življenjski vztrajnosti samo dodaten smisel, ki pa je lahko za mnoge odločilen.

Narodna in domovinska zavest je tudi danes ena izmed poglavitnih sestavin gospodarskega in socialnega napredka. Ameriška družba in njena zavest sloni na patriotizmu. Tega ni znal pogruntati pred leti Jean-Jacques Servan-Schreiber, čigar knjiga »Le défi américain« (Ameriško izzivanje) je ustvarila senzacijo in bila seveda takoj prevedena tudi v slovenščino, že zato, ker je »francoska«. Vzdušje v Ameriki, poleg dobrih delovnih pogojev, je takšno, da ne usmerja človeka v to, da bi se hotel čimprej kam odseliti. Pač pa pospešuje težnjo po delu in ustvarjanju na mestu. Prav tako je narodna zavest odločilno prisotna v gospodarskem zanosu Japonske. Tovarna je japonskemu delavcu »njegov« podjetje in če se le-to znajde v težavah, je pripravljen delati še več, da bo postalo spet uspešno. Ljubosumno čuvanje narodne tradicije, japonske kulture doma ipd. pa varuje Japonca pred tehnizacijo življenja, odtujitvijo vrednotam, ki so del njegove osebnosti, pred razosebljenjem.

Umirjeno, vendar trdno narodno zavest srečamo tudi pri najbolj naprednih narodih Evrope, kot nam pričajo Holan-

dija in Belgija, skandinavske države, Švica, celo Luxemburg, in v prevladujoči meri tudi v Nemčiji, Franciji in Italiji, kjer so bile nacionalistične sile še posebno izrazite do druge vojne. Narodna zavest je močan dejavnik napredka. Naj bi samo pri Slovencih predstavljala »nacionalizem«? Se žrtvovala internacionalizmu oz. z njim zakrinkani hegemoniji, za svetovni napredek?

Ali pa bi bilo lahko tudi res, da samo ustvarjalni slovenski človek lahko nekaj prispeva svetu, ne pa takšen, ki nima zavesti, narodnokulturne in delovne.

Da je predvsem delo in zavest, spodbujanje ustvarjalnih moči tisto, ki prinaša napredek, razvoj, nam kaže ravno Japonska, ki nima surovin in naravnih bogastev, nasproti Sovjetski zvezi, ki jih ima in spada v tem pogledu med najbogatejše na svetu. Toda spodbuda delovnih in ustvarjalnih moči je ohromljena z ideologijo, dogmatskimi pojmi o gospodarstvu in tržišču, ki so jih skovali filozofi in ne gospodarstveniki.

Narodna zavest, duh slovenstva, ki ga je sprožil Prešeren, je odigral odločilno vlogo pri dvigu Slovencev v moderen narod v drugi polovici prejšnjega stoletja. Ta dvig ni potekal samo z opisovanjem širokih slovenskih množic, s tem, da so se slovenski ljudje množično naučili brati in

pisati, temveč tudi z dvigom slovenskega gospodarstva. To jasno spoznamo iz knjike razprav, ki jo je pred časom izdal dr. Toussaint Hočevar, profesor gospodarskih ved na University of New Orleans (ZDA). Knjiga z naslovom Slovenski družbeni razvoj (New Orleans, 1979) nam jasno prikaže, kako je slovenska narodna zavest imela odločilno vlogo pri dvigu slovenskega gospodarstva, kako je spodbujala ustanavljanje hranilnic in posojilnic, ki so pomagale kmetom in obrtnikom, pa tudi drobnim industrijam; kako je porajala ustanavljanje velikih bank, med temi Ljubljanske kreditne ter tržaške Jadranske, ki sta se kosali s podobnimi v tem delu Evrope; tudi ustanavljanje pomorskih družb ipd.

Narodna zavest je bila glavno gibalo v gospodarskem razvoju Slovencev, njegovem podjetništvu in socialnem napredku, kot tudi v obrambi pred tujim kapitalizmom, ki je poosebljal imperializem.

Dejstvo, ki bi se ga morali odgovorni zavedati že prej, preden ga je na pozorišče znova postavila sedanja gospodarska kriza ali delo »Tretji val«, ob katerem bodo večni posnemovalci znova »odkrili Ameriko«, kot so jo ob J.J. Servan-Schreiberjevi knjigi in še večkrat.

KONEC